

NOTAT

Sundheds- og Ældreministeriet

Enhed: AELSAM
Sagsbeh.: DEPRSC
Koordineret med:
Sagsnr.: 1707862
Dok. nr.: 528901
Dato: 05-02-2018

Baseret på oplysninger fra de danske repræsentationer i Irland, Finland, Island, Norge og UK og indhentet via Udenrigsministeriet i 2017/18.

Land	Hvornår er lovgivningen for "tobak under disken" blevet indført?	Hvilken politisk begrundelse var der for at indføre "tobak under disken"?	Hvilken betydning vurderes det, at initiativet har haft/vil få på rygeprævalensen – både generelt og blandt børn og unge?
Irland	<p>Forbud mod synlig udstilling og tydelig markedsføring af tobaksprodukter i butikker trådte i kraft d. 1 juli 2009. Irland var det første land i EU til at indføre denne lovgivning. Lovgivningen betyder, at tobaksprodukter skal være placeret i et lukket skab, hvortil kun butikspersonale har adgang. Det er heller ikke tilladt at sælge tobaksprodukter fra automater. Alle forhandlere af tobaksprodukter skal være registrerede. Der gælder dog særlige regler for specialbutikker for tobak, taxfree shops i lufthavnen og engrossalg. Irland har sideløbende med ovenstående tiltag indført andre reguleringer og lovbestemmelser på området, så som forbud mod salg af tobak til mindreårige.</p> <p>Se yderligere info via dette link: http://health.gov.ie/healthy-ireland/tobacco/tobacco-control-legislation/</p>	<p>Det er Irlands ambition at være forgangsrangland på tobaksområdet. Irland har sat sig for at blive et tobaksfrit land inden 2025, hvor målsætningen er at under 5% af befolkningen er afhængige af tobak. Det estimeres at 19% af irerne ryger dagligt, mens yderligere 4% ryger lejlighedsvis. En handlingsplan, "Tobacco Free Ireland" er blevet udarbejdet på baggrund heraf.</p> <p>Irland ser tiltaget om "tobak under disken" som et væsentligt initiativ ift. at opnå målsætningen om et tobaksfrit Irland. Særligt lægger man vægt på at initiativet kan bidrage til en "de-normalisering" af rygning og beskytte børn mod eksponering af tobaksprodukter. Irland er det land i EU, der har den laveste alder blandt børn, der påbegynder rygning, og næsten 80 % af rygerne starter rygning som børn.</p>	<p>Den kumulative virkning af Irlands tobakskontrollovgivning til dato har været et fald i antallet af rygere. Sundhedsministeriet [i Irland] hæfter sig ved, at reguleringer på området, såsom forbud mod rygning på offentlige steder og arbejdspladser, forbud mod markedsføring af tobaksprodukter, aldersbegrænsning samt forbud mod pakker med mindre end 20 cigaretter har haft en positiv effekt. Undersøgelser foretaget i forbindelse med udarbejdelsen af en rapport ca. halvandet år efter lovtilltaget (november 2010) pegede overordnet på at "tobak under disken" især beskytter børn og unge mod eksponering og markedsføring af tobaksprodukter, og at væsentlige færre børn og unge kunne huske udstilling af tobaksprodukter efter tiltagets indførelse (fald fra 81% til 21%). Rapporten kunne konkludere, at andelen af unge der var af den opfattelse, at mere end 20% af irske børn og unge røg, var faldet fra 62% til 46%. 14% af voksne rygere tilkendegav, at lovtilltaget ville gøre det lettere at stoppe rygning, og initiativet oplevede samtidig en stigende støtte fra 58% af befolkningen til 66%. Den vigtigste konklusion fra undersøgelsen var, at ved at fjerne tobaksudstilling i butikkerne skete en denormalisering af tobaksforbrug, og derved var langt færre børn og unge fristet til at optage rygning. Andelen af børn og unge under 18 år, der fandt at de kunne</p>

			<p>snyde sig til at købe tobaksprodukter faldt således også fra 32% til 25%.</p> <p>En anden undersøgelse, også fra november 2010, konkluderer at forhandlere af tobak ikke oplevede et umiddelbart økonomisk tab på den korte bane [som følge af lavere salg, jf. henvisning]. Forhandlere havde derfor mulighed for på længere sigt, at indordne sig efter et eventuelt fald i salg af tobak.</p> <p>Der kan læses mere om de to undersøgelser via dette link: http://www.ntco.ie/article.asp?article=472</p> <p>Tal fra 2015 estimerer, at den irske regerings samlede indførte tiltag har ledt til en reduktion i antallet af rygere på 7,5 % siden 2007. Herudover har 8% af børn og unge under 18 år tilkendegivet, at de er nuværende rygere, hvilket er en reduktion med 4% siden 2010. Yderligere statistik herom kan findes via følgende link: http://health.gov.ie/healthy-ireland/tobacco/smoking-prevalence-rates/</p>
Finland	Lovgivningen for "tobak under disken" trådte i kraft i Finland den 1. januar 2012.	Den politiske begrundelse var, at målet med den finske tobakslovgivning skulle være, at anvendelse af tobaksprodukter ophørte. Man anså, at "display ban" ville bidrage til dette mål samt forhindre de unge fra at starte med at ryge, når tobaksprodukterne ikke var så synlige.	<p>Rygning i Finland, i sær blandt de unge i Finland, er formindsket for hvert år, og det er svært at vurdere påvirkningen af en enkelt foranstaltning. Det er dog sandsynligt, at ændringerne i tobakslovgivningen påvirker rygeprævalensen og specielt sammen med forskellige andre foranstaltninger.</p> <p>Nedenunder er et link til en WHO-rapport om fem lande, der har indført "display ban", inkl. Finland. http://www.who.int/fctc/publications/best_practices_art13_whofctc.pdf?ua=1</p>
Island	Den nye tobakslov blev indført i Island i 2001.	Formålet med loven var at formindske sundhedsskade og dødsfald pga. tobak ved at reducere tobaksforbrug og beskytte folk fra skadelig påvirkning af tobaksrøg. http://www.althingi.is/lagas/nuna/2002006.html	<p>Statistikken viser at rygning blandt elever i 10. klasse (folkeskolens øverste) faldt fra 23 % i 1999 til 16 % i 2002, efter at loven blev indført. Siden er den faldet støt og i 2015 røg kun 2 % af elever i 10. klasse. https://www.landlaeknir.is/servlet/file/store93/item32913/Skyrsla%20Samfelagslegur%20kostnadir%20v%20reykinga%20a%20Islandi.pdf</p>
Norge	1. januar 2010	Formålet med tiltaket var å begrense reklameeffekten av oppstilling av slike varer.	Tiltaket inngår i en helhetlig pakke med tiltak for å redusere tobakksbruken. Det er vanskelig å isolere

		<p>Forskning viste at tobakksindustrien har investert store summer i å utvikle pakkesdesign som kommuniserer budskap til eksisterende og potensielle kunder, og at emballasjen som reklamemedium har stor betydning når man som i Norge har et totalforbud mot tradisjonell reklame. Det ble fremhevet at barn og unge ikke skulle eksponeres for tobakksvarer på lik linje med melk og brød, og at det er ønskelig å denormalisere tobakk. Forbudet mot synlig oppstilling skulle også bidra til å hindre tilbakefall for tidligere tobakksbrukere. Det ble uttalt at tobakksvarenes iøyenfallende plassering ved kassen og salg av tobakksvarer sammen med andre vanlige dagligvarer, bidrar til en foretstilling hos barn og unge om at tobakksbruk er mer utbredt og mindre farlig enn hva som er tilfelle.</p>	<p>enkelteffekten av tiltaket, men det er grunn til å tro at det har bidratt til å denormalisere tobakksvarer. Norge er det OECD-landet som har hatt størst nedgang i røyking de siste 10 årene. Se omtale i punkt 2.3 i lovproposisjonen om tiltakets forventede effekt. Som du kanskje kjenner til ble Helse- og omsorgsdepartementet saksøkt av Philip Morris i 2010 med påstand om at tiltaket var i strid med EØS-avtalen. Domstolen konkluderte med at tiltaket var egnet og nødvendig for å beskytte folkehelsen, og staten vant saken.</p> <p>Desuden opplyser Helse- og Omsorgsdepartementet, at der kan findes yderligere baggrund på dette link: https://www.regjeringen.no/contentassets/3af699630eb140aa95bc17510d22fa48/no/pdfs/otp200820090018000dddpdfs.pdf</p>
England*	<p>Den 6. april 2015 blev det påbudt alle store supermarkeder og butikker i England at skjule tobaksprodukter, så de ikke længere er synlige for kunder. Påbuddet blev udbredt til mindre forhandlere, dvs. butikker, pubber og natklubber i april 2015.</p>	<p>Den politiske begrundelse for at skjule tobaksprodukter fra offentlighedens udsyn i butikker var, ifølge det oplyste, at der er beviser på, at udsyn til tobaksprodukter kan opfordre unge mennesker til at begynde at ryge. Forbuddet mod udsyn til tobaksprodukter har henblik på at beskytte børn og unge fra promovring af tobaksprodukter og således skåne dem for fristelsen til at begynde at ryge. Endvidere formodes påbuddet at hjælpe voksne, der forsøget at stoppe med at ryge.</p>	<p>Ifølge det britiske sundhedsministerium er rygeprævalensen i England omkring 15 pct., hvilket er historisk lavt. Det britiske sundhedsministerium oplyser, at der er foretaget en række lovmæssige indgreb på områder i løbet af de sidste 10 år, og det oplyses således, at det er vanskeligt at identificere præcist hvilke tiltag, der har haft virkning. Fem år efter indførelsen af ny lovgivning foretages der evaluering af dens indvirkning, og evalueringen af påbuddet mod at fremvise tobaksprodukter i butikker vil således blive offentliggjort i maj 2020, fem år efter den anden del af påbuddet, der vedrører mindre forhandlere, trådte i kraft.</p>

*Gælder udelukkende for England, idet sundhed er et decentraliseret område, som lokalregeringerne i Nordirland, Skotland og Wales har eget ansvar for.